

E-KULTUROLOĢIJA

Rietumu un Austrumu kultūru raksturojums (4)

Mācību stunda: *Rietumu un Austrumu kultūru raksturojums*

Mācību stundas *Rietumu un Austrumu kultūru raksturojums* mērķis:

sekmēt dažādu kultūru iepazīšanu, kultūras vērtību un savas kultūras identitātes apzināšanu.

Mācību stundas *Rietumu un Austrumu kultūru raksturojums* uzdevumi:

1. Apgūt un izprast kopīgu un atšķirīgu Rietumu un Austrumu kultūras.
2. Izskaidrot mācību stundā apgūstamos jēdzienus.
3. Attīstīt prasmi analizēt un vērtēt kultūras tradīcijas un to mainību.

Pamatjēdzieni: oksidentālisms, orientālisms, racionālisms, iracionalitāte, kristietība, islāms, budisms

Mācību stundas *Rietumu un Austrumu kultūru raksturojums* rezultāti:

1. Izprot Rietumu un Austrumu kultūru atšķirības, dialogu un mijiedarbību.
2. Spēj raksturot Rietumu un Austrumu kultūras dominējošās idejas.
3. Aizpilda darba lapa ar uzdevumiem.

Resursi:

- Prezentācija,
- Metodiskie ieteikumi skolotājiem,
- Uzdevumu darba lapa skolēniem.

Stundas gaita:

Ierosināšanas fāze: Skolotājs/-a noskaidro izglātojamo priekšstatu un stereotipus par Rietumiem un Austrumiem kā dažādu kultūras telpumu. Pa-reiz jie pie-mumi un zināšanu informācija tiek papildināta ar jaunām zināšanām. Prezentācija slaidi 3, 4, 5, 6.

Apjēgšanas fāze: Skolotāja vadībā tiek noskaidroti vēstures fakti Rietumu un Austrumu kultūras dialoga meklējumos, apzinātas mūsdienu tendences abas kultūru mijiedarbībā, apgūti Rietumu un Austrumu kultūras raksturojošie jēdzieni. Prezentācijas slaidi 6, 7, 16, 18, 19, 24. Darblapas aizpildīšana jaunās mācību vielas apguves gaitā, nostiprinot savas viedokļa argumentācijas prasmes.

Refleksijas fāze: Jauniešu informācijas apkopošana un nostiprināšana, Prezentācijas slaidi 17, 20 - 23.

Metodiskie ieteikumi skolotājiem

Dalījums Austrumu un Rietumu kultūrās kulturoloģijā nozīmē ne tik daudz ģeogrāfisko atrašanās vietu, bet reliģisko, domāšanas, etnopsiholoģisko un kultūras raksturu.

www.nekur.lv

Papildus informācija

Maķedonijas valdnieks Aleksandrs Lielais (*prezentācijas slaidi -7*)

Vēsturnieki uzskata, ka tieši Maķedonijas valdnieks Aleksandrs Lielais sekmēja pirmo dialogu starp Rietumu un Austrumu sabiedrībām.

Aleksandrs Lielais piedzima 356. gadā pirms mūsu ēras. Viņa tēvs bija Maķedonijas valdnieks Filips II, kurš nodrošināja savam dēlam lielisku izglītību. Aleksandra audzinātājs bija grieķu filozofs Aristotelis. Aleksandrs sāka aizrauties ar kara lietām un kopā 16 gadu vecumā devās

l dzi savam t v am karag jienos. Kad Aleksandrs k uva par Ma edonijas valdnieku, vi am bija tikai 20 gadi.

Aleksandra Lielā vēsturiskā loma

Iekarojot Persiju, Aleksandrs Lielais konstat ja, ka iekarojis valsti, kuras izgl t bas, zin ānu un kult ras l menis ir augst ks nek pa Ma edonij . Vi am rad s ideja, ka j veicina grie u un persie-u kult ru integr cija. S kotn ji vi – to m in ja stenot nedaudz d vain veid ô mudinot ma edonie-u karav rus prec t persie-u sievietes. Ar pats vi – aprec ja divas persie-u princeses. TMdu laul bu skaits bija vair ki t ksto-i. Aleksandrs o savu ideju cent s realiz t, ar veicinot grie u kolonistu iece o-ānu un apme-ānos Persij un Mezopot mij . TM vi a iniciat va tie- m vainagoj s zin miem pan kumiem. Abu civiliz ciju kult ras s ka cauraut viena otru.

Aleksandrs neap-āub mi bijis viens no liel kajiem iekarot jiem un izcil kaj m person b m pasaules v stur . Vi – bija sp do-s takti is un izcils l deris, drosm gs un ar augstsird gs. Tom r, ja situ cija pras ja, vi – bez liekas sv rst ān s sp ja r koties cietsird gi un nefl l gi.

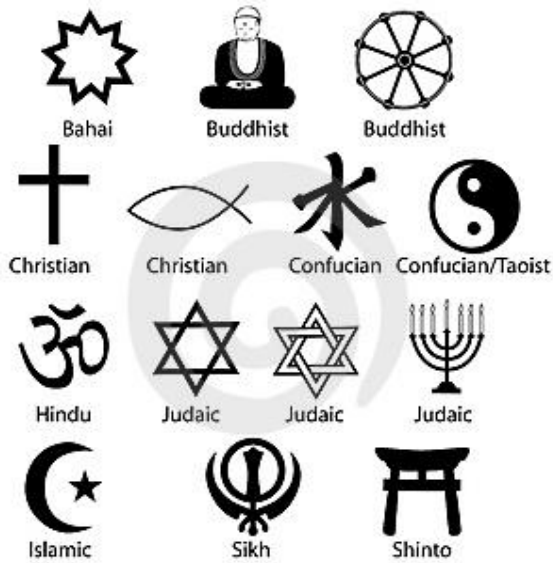
Lai sasaist tu iekarot s teritorijas, Aleksandrs karag jienu laik nodibin ja daudzas jaunas pils tas. Parasti –m pils t m tika pie- irtas pa-p rvaldes ties bas un t s pak v s tikai valdnieka ediktiem. TMj s pils t s tika noletin ti Ma edonijas armijas veter ni, taj s tika ieviestas daudzas grie u kult ras trad cijas. T d no n kamo gadsimtu Eiropas perspekt vas viedok a ó augst k Aleksandra Liel v rt ba saist ma ne tik daudz ar vi a milit rajiem sasniegumiem. Daudz svar g k ir tas, ka vi a iekarojumu rezult t tika b tiski papla-in ta grie u civiliz cijas ietekme pasaul , kas vienlaic gi sagatavoja augsni v l kiem Romas imp rijas iekarojumiem.

Avots: lv.wikipedia.org

Reliģija.

Ja aiziet boj reli ģija, tad p c tam aiziet boj ar tai sekojus sabiedr ba.

(Soci lantropologs Lev Stross)

Rietumu un Austrumu reliģiju simboli

www.makesplash.com

Viena no izteiktākajām reliģiskajām opozīcijām vīrojām ir **kristietības un islāma kultūra**. LU profesors, Austrumu kultūru un reliģiju pētnieks *Leons Taivāns*

www.2.la.lv, 22.12.2009, Latvijas Avīze

uzskata: islāma zemes ir tradicionāla sabiedrība. Neindustrializēta, tādā, kas dzīvo pēc reliģiskām tradīcijām. Eiropa ir sekulāra, no tās visa atraisies, postkristietiskā sabiedrība. Islāma sabiedrība galvengrāmata aizvien ir Korāns. Es nezinu, kāda ir galvengrāmata pašreiz Eiropas civilizācijā

Jautājums skolēniem: kāda, jūsuprāt, ir eiropiešu galvenā grāmata mūsdienās?

Jautājums skolēniem: vai, jūsuprāt, islāms ir bīstams? Pamatojiet savu viedokli!

Savukārt Indijā, kur dominājojošā reliģija ir **hinduisms**, milzīgu popularitāti ir iemantojusi kristiete, katolicismu pārstāvošā **māte Terēze**. Pēc tautasbalsojuma, viņa 18 gadu vecumā iestājās sūnu ordenā, lai dotos misijā uz Indiju, un kļuva par ātrās nabadzības ārsti. Ne tikai kristiešiem, bet arī musulmaņiem, hinduistiem un neticīgajiem sievietēm, kura 1979. gadā saņēma Nobela Miera prēmiju, sen ir izdaudzīnājusī par šo. No Indijas metropoles Kalkutas nabadzības mitekļiem viņa aiznesa pasaulei kristīgās mīlestības vārdus. (Mātes Terēzes dzīvītu Leo Māsburģa grāmata šobrīd ir atgādājumi mātes Terēzes dzīvītu.)

Uzdevums skolēniem: izsakiet savas domas par mātes Terēzes kristietības tradīcijā balstīto atzinumu!

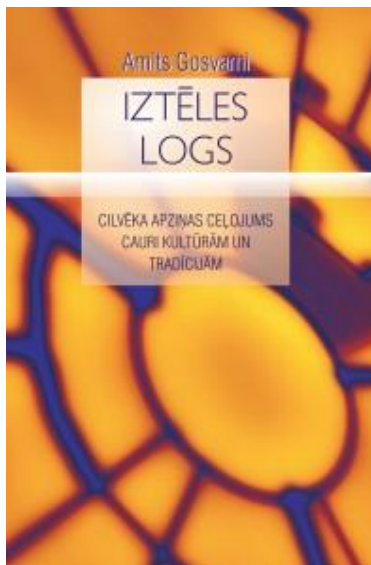
Cilvēki ir neracionāli, neloģiski un egoistiski. Tik un tā mīli viņus! Ja tu darīsi labu, cilvēki tevi apsūdzēs slēptā savtīgumā. Tik un tā dari labu! Ja tu gūsi panākumus, tu iegūsi nepatiesus draugus un patiesus ienaidniekus. Tik un tā tiecies pēc panākumiem! Labais, ko tu dari šodien, tiks aizmirsts rīt. Tik un tā dari labu! Lielus cilvēkus ar lielām idejām var pazudināt mazi cilvēki ar maziem prātiem. Tik un tā domā lielas domas! Tas, ko tu būvē daudzus gadus, var tikt iznīcināts vienā naktī. Tik un tā būvē! Cilvēkiem patiesībā vajag palīdzību, bet viņi var tev uzbrukt, kad tu to sniedz. Tik un tā palīdzi! Dod šai pasaulei labāko, kas tev ir, un tu saņemsi sietienu sejā. Tik un tā dod pasaulei labāko, kas tev ir!

Rietumu un Austrumu kultūras mūsdienu kontekstā.

Mūsdienu Rietumu un Austrumu kultūru saskarsmes punktus sekmīgi marē **izglītība**. Rezultātā tiek izdotas gan populāras zinātniskas, gan zinātniskas, gan meditācijas grāmatas, kuru autori nāk no Austrumu pasaules, bet izglēto Rietumos vai nereti šodien.

Piemērs:

1.

Grāmatas autors *Amits Gosvami* ir kodolfizikas doktors ar gandrīz 40 gadu pieredzi kvantu kosmoloģijas un metafizikas pētījumos, audzināts saskaņā ar hinduisma tradīcijām, taču izglītību ieguvis Rietumu augstskolās. Grāmatā „*Iztēles logs. Cilvēka apziņas ceļojums cauri kultūrām un tradīcijām*” viņi – meistarīgi apvieno Rietumu zinātnes jaunākos sasniegumus ar Austrumu misticismu un pierāda, ka tieši apziņa ir visu dzīvību kodols.

A. Gosvami grāmatā uzdoti un atbildēti vieni no senajiem jautājumiem pasaulē, piemēram: *Kas es esmu? Kāds ir mans mērķis? Vai domas ir reālas? Vai lūgšanām ir spēks? Kāpēc ar labiem cilvēkiem notiek sliktas lietas? Vai var pierādīt mūžīgās dzīves un Dieva pastāvēšanu? Vai brīnumi notiek?*

apgadsmansards.lv

2.

gramatizdeveji.lv, izdevniecība "Avots", 2006

Robina S. Šarmas grāmata „Mūks, kurš pārdeva savu Ferrari” kopā ar savas senas, laika pārbaudītu Austrumu garīgās zinātnas ar Rietumu pasaulei raksturīgo risku, konkurenci un ambīcijām, vīst jums vadālas tīrības uz lielāku sevis apziņas un tīrības, kurā rodama harmonija, pilnība un prieks.

gramatizdeveji.lv, izdevniecība "Avots", 2006

Vienlaikus izglītības ieguves procesā vairojama reliģiskā neiecietība, piemēram, emotīvā musulmaņu skaita pieaugumu Eiropā, Strasbūras tiesa rekomendējusi skolās un citās publiskās vietās nelikt pie sienas krucifiksu. Savukārt vairākas Eiropas valstis paredz tiesīdodīgu musulmaņu sievietēm par parandflūvalkānu. Tur, piemēram, Vācijas federālā zeme Hesene noteikusi aizliegumu ierīdīt darba laikā valkāto parandflā. Pavalsts valdība aizliegumu pamato ar noteikumiem, ka sabiedriskajā sektorā strādājošajiem jābūt politiski un reliģiski neitrāliem, tāpēc parandflūtārupiesieviete varētu radīt priekšstatu, kas nav savienojams

ar liberlīdumu vārtībām. Tiek uzskatīts, ka parādīšanu var tu uzvert kā apliecinājumu attieksmei, kas ir pretrunā Rietumu pasaules vārtībām.

Foto: EPA/LETA

Sadzīves kultūrā Rietumu un Austrumu kultūru mijiedarbība vrojama ar **modes industrijas** pasaulē Rietumu modes mākslinieki idejas savām radošajām izpausmēm mēdz gūt arī austrumu motīvus.

www.fashion.lv

Uzdevums skolēniem: miniet jums zināmos piemērus, kā Austrumu kultūra iespaido mūsdienu Latvijas sabiedrību!

Literatūras un interneta resursu saraksts:

Austruma S., Muiflārja I. Kulturoloģija vidusskolai. Rīga: Zvaigzne ABC, 2010.

Argle A., Purins V., Sviestis I. Kulturoloģija. Rīga: RaKa, 2009.

Gosvami A. Iztēles logs. Cilvēka apziņas ceļojums cauri kultūram un tradīcijām. Rīga: Lietusdrīzs, 2010.

Māsburģis L. Brīnišķīgie atgādājumi mēs šodienai. Rīga: KALA Raksti, 2010.

V. Krustiņa un E. Lociņa saruna ar LU profesoru L. Taivnu. Latvijas Avīze, 22.12.2009.

Marina S. R. Māks, kurā pārdēvēta savā *Ferrari*. Rīga: Avots, 2006.

www.wikipedia.com

citi internetā pieejamie materiāli